

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Бурятия

МО "Курумканский район"

МБОУ "Дыренская СОШ"

РАССМОТРЕНО

на заседании МО

Бадармаева С.Б.
от «30» 08 2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Замдиректора по УВР

Вандаев З.Б.
«30» 08 2023г.

УТВЕРЖДЕНО

[Укажите должность]

[Бадмаева Э.Ж.,
Приказ №6
от «01» 08 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родная (бурятская) литература»

для обучающихся 10 класса

с Алла
2023г

Тайлбари бэшэг

Тус программа гүрэнэй Федеральна стандарт, Буряад Республикын Хуралсалай болон эрдэм ухаанай министерствын туршалгын программа дээрэ үндэһэлэгдэнэ. Буряад дунда хургуулида түрэлхи литература хуралсалай предмет болгогдожо, үзэгдэжэ байдаг гээшэ.

Программа иимэ хубинуудһаа бүридэнэ: тайлбари бэшэг, хуралсалай- тематическа түсэб, программын байгуулга ба удха, календарно-тематическа түсэб, хурагшадай мэдэсэ шадабариин гол эрилтэнүүд, хуралсалай методическа хангалга, хабсаргалта.

Буряад литература үзэлгэ болбол имагтал образоор харуулдаг дээрэһээ хурагшадые арад зондоо үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай.

Түрэлхи литературын программа тематическа принципэй үндэһэн дээрэ байгуулагдаба. Эндэ арадай аман зохёолнууд, буряад литература сооһоо удхын ба байгуулалтын талаар хурагшадай ойлгосо, мэдэсэдэ таарамжатай уран найханай зохёолнууд шэлэгдэн абтажа, тайлбарилан уншахаар, шудалан үзэхөөр хараалагдаба. Эдэ зохёолнууд хадаа түүхын үе сагтай, арад зоной үйлэ хэрэгтэй, түүхэтэй, түрүү хүнүүдэй дүрэтэй сэхэ холбоотой юм.

Х классай программа буряад литературын хүгжэлтын түүхэ үзэхөөр табигдаба.

Х класста ниитэ зоной түрүүүзэл бодолтой литературын нягта холбоотой байдагыё, арадай ажабайдалда литературын ямар үүргэтэй байһые хурагшадта ойлгуулжа үгэхэ юм.

Литература ахмад классуудта заахадаа, бүхы хүн түрэлтэнэй түүхын бодото ушарнуудай хоорондохи холбоондо, проблемэнүүдтэ, илангаяа моральна удхатай асуудалнуудые тобойлгон илгажа, хурагшадай анхарал хандуулха байна.

Хклассай литературын курс монографическа ба обзорно темэнүүдые үзэхөөр хараална. Тиимэһээ хурагшад буряадайнгаа элитэ уран зохёолнуудтай танилсаха аргатай, тэдэнэй литературын хүгжэлтэдэ ямар хуури эзэлдэг, ямар онсо удха, шанар оруулһые ойлгожо абана.

Литературын теориин ойлгосонуудые хурагшад V-VII классуудта шудалжа эхилээд, VIII-IX классуудта үргэлжэлүүлнэ, хүгжөөнэ. X-XI классуудта бүри орёо ойлгосонуудтай танилсана. Эндэ литературна тип, литературна шэглэл, арадша ёһо реализм гэхэн литературын гол уран методтэй танилсажа шудална.

Литературна ойлгосонуудые удаа дараалан, шата шатаарнь, хоорондонь холбоотойгоор хурагшадай ухаанда бүрилдүүлхэ юм.

Нуралсалай- тематическа түсэб

№	Литератураар үзэхэ программна материал	Темээр үгтэһэн саг
1	Оролто хэшээл. XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй түрэл буряад уран зохиолой бүридэлгэ	1
2	Оюун ухаанай зохиолнууд. Ульгэрэй далай. Бисачи хүбүүн тухай зүйл. Данжила гэжэ нэрэтэй гэрэй эзэн тухай зүйл.	1
3	Буряад түүхэ бэшэгүүд. В.Юмсунов. Хориин 11 эсэгийн уг изагуурай туужа. Д-Ж Ломбо-Цэрэнов. Сэлэнгын монгол-буряадуудай түүхэ. Ц.Сахаров. баргажанай буряадуудай түүхэ бэшэг.	1
4	XX зуун жэлэй эхин үеын түрэл буряад уран зохиол. Б.Б.Барадин “Доржо Банзаров тухай шүлэг”, “Ерэнсэй ехэ үбгэн”, “Сагай дүрбэн уларил”.	1
5	XX зуун жэлэй I-дэхи хахадай түрэл буряад уран зохиол. Солбонэ Туяа. “Сэсэгтэ тала”, “Город”, “Сэсэг”, “Ангар”	1
6	Класчаа гадуур уншалга Б. Барадин “Ехэ удаган Абжаа” түүхын баримтанууд	1
7	Б.Б. Барадинай зохиохы болон эрдэм шэнжэлхэ ажал “Сэнгэ баабай”	3
8	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Б.Барадин “Сэнгэ баабай” хөөрөөгөөр зохиолго бэшэлгэ.	1
9	Жамсо Тумунович Тумунов “Сэсэгмаа”	1
10	Намжил-Гармаевич Балдано “Энхэ-Булад баатар”	2
11	Класчаа гадуур уншалга. Лыгдэновай “Үншэн” гэхэн хөөрөө уншаха, гол бодолын элирүүлхэ	1
12	Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын түрэл буряад уран зохиол. Дайнай үеын шүлэглэмэл уран зохиол. Ц. Зарбуев “Нархан”. Д.Мадасон “Хабар”, “Алта мүнгэнһөө үнэтэй адха хара шорой”	1
13	Класчаа гадуур уншалга Б.Ябжановай “Хэрмэшэ”, Ж.Тумуновай “Талын бургэд” гэхэн зохиолнуудаар проектнэ хүдэлмэри хэхэ.	1
14	Дайнай үеын үргэлжэлһэн зохиол. Ж.Тумунов “Наранай орохо зүг тээшэ”(дайнай үеын дэбтэрнүүдһээ хэхэгүүд).	1
15	Дайнай үеын үргэлжэлһэн зохиол. Ц.Н.Номтоев “Сталинград шадарой агууехэ тулалдаан” (дайнай үеын дэбтэрнүүдһээ хэхэгүүд). Д.Д.Хилтухин “Солдадай ном”	1
16	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Эсэгэ Ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай зохиолго бэшэхэ	1
17	Дайнай үеын зүжэглэмэл уран зохиол. Х.Намсараев “Тайшаагай ташуур”	3
18	Жамсо Тумунович Тумуновай уран найханай юртэмсэ “Нойрһоо хэриһэн тала”	5
19	Х.Намсараевай уран найханай юртэмсэ. “Үүрэй толон”	5
20	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Ж.Тумунов, Х.Намсараев хоёрой романууды зэргэсүүлэн, зохиолго бэшэхэ.	2
	Уран зохиол үзэлгэдэ	27 саг
	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ	4
	Класчаа гадуур уншалга	3
21	Ч.Цыдендамбаевай уран найханай юртэмсэ. «Түрэл нютагһаа холо»	1
22	«Түрэл нютагһаа холо». Оюутан нүхэд.	5
23	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ«Эрдэмэй зула-мүнхэ зула» Буряадай түрүүшын эрдэмтэн – проектнэ ажал	1
24	Ч.Цыдендамбаевай “Холо ойрын түрэлнүүд”	4
25	А. А.Бальбууровай уран найханай юртэмсэ. “Зэдэлээтэ зэбэнүүд”	6
26	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ	1
27	Ж.Б.Балданжабоной уран найханай юртэмсэ. “Сэнхир хаданууд”	4
28	Ж.З.Жалсараевай уран найханай юртэмсэ. “Газар дэлхэйн дуунууд.”	2

29	Класчаа гадуур уншалга Эб найрамдал сахиха тухай хөөрэлдөөн	1
30	Н.Г.Дамдиновай уран найханай юртэмсэ “Эсэгийн нэрэ”	2
31	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ “Эсэгийн нэрэ” гэхэн поэмээр зохёолго бэшэхэ	1
32	“Шэлдэй зангийн дуун”	1
33	Класчаа гадуур уншалга Хори бурядай түүхэтэй танилсаха.	1
34	Д.А.Улзытуевай уран найханай юртэмсэ “Ая ганга”, “Баруунай баруун эрьедэ”, “Захья”, Эхэ дэлхэйгээ түхэрээлүүлэн дуулааб	2
35	Класчаа гадуур уншалга. “Захья” гэжэ шүлэгүүдтэй танилсаха	1
36	Н.Ш.Нимбуевай уран найханай юртэмсэ “Шүдэрлэгдэһэн сахилгаан”.	1
37	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Уншаад, үзөөд байхадаа...	1
	Уран зохёол үзэлгэдэ	27 саг
	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ	4
	Класчаа гадуур уншалга	3
	Хамта	68 час

1. Программын байгуулга ба удха

XX зуун жэлэй буряад литература.

Буддын шажанай зохёолнууд. «Үльгэрэй далай».

XX зуун жэлэй эхин ёсын буряад литература.

XX зуун жэлэй эхин ёсын буряад литературы бии болоһон хугжэлтэ.

XX зуун жэлэй 1-дэхи хахадай буряад литература.

Н. Г. Балдано. Энхэ-Булад баатар. Н. Г. Балданогой намтар, зохёохы зам тухай мэдээн. “Энхэ-Булад баатар” гэжэ драматическа поэмын ыльгэр домогой удхаһаа дулдыдан бии бололго. Зохёолой гол герой Энхэ-Булад баатарай инэн хэрэгэй тилэд хардуулалга. Тэрэнэй эхэ нютаг, арад зонойнгоо сїлестэ байдалай тїлєс тэмсэлдэ харуулһан баатаршалга. Драмын їйлэдэгшэ нюурнууд. Зохёол соо харуулагдаһан хархис шэрїїн, харатан Һїнэн Һгы болохо, сїлестэ жаргалта байдал заатагїй мандаха гэхэн удха. Литературна теори: драматическа поэмэ, тэрэнэй шэнжэ шанар.

Ж. Тумунов. Нойрһоо һэриһэн тала. Ж. Тумуновай намтар, зохёохы зам тухайнь мэдээн. “Нойрһоо һэриһэн тала” романай гол темэ. Роман соохи дїрэнїїд. А. Петров Н. Бороєв, П. Базаров ба бусадай олоной хэрэгэй тїлєс оролдоһониинь, тэдэнэй һайхан сэдхэл. Дэлгэр Доржиевай дїрэ. Эхэнэрнїїдэй дїрэнїїд: Сэсэгмаа, Рэгзэд, Янжима, Должод, Тапхаєв, Шодон, Тоһото болон бусадай дїрэнїїд. Романай типическэ дїрэнїїдые зураглалга. Ниитын зоной байдал хїнэй єсрынь ябадал хоёрой хоорондохи орёо харилсаає инэн зїбеєр шиидхэлгэ. Литературна теори: реализм, тэрэнэй буряад литературада тогтонижоһон тухай.

Х. Намсараєв. Тайшаагай ташуур (6 час). Х. Намсараєвай намтар, зохёохы зам тухайнь мэдээн. “Тайшаагай ташуур” драма, XIX зуун жэлэй дїшэ гаран онуудта хориин буряадуудай тїїхэдэ болоһон ушар баримтада бзшэгдэһениинь. Ноёд, баяд, ламанарай

хоорондоо засаг, зєєри, албата зоноо буляалдажа, хорото бодол. хомхой сэдхэлээ элишэлжэ байһыень харуулалга (Николай Дымбылов, Тарба Жигжитовэй дїрэнїїд). Арад зоной ядаралта байдал зураглаһаниинь, ангиин тэмсэлэй эршэтэй боложо байһаниинь (Гоншог їбгэнэй дїрэ). Драма соохи гол нюурнуудай (Дымбыловэй, Гїрэмбэ ламын, Гоншогой, Жигжитовэй) хэлэнэй онсо илгаанууд. Литературна теори: буряад уран зохёолой арадша ёһо.

Х. Намсараев. “Үїрэй толон ” Х. Намсараев — буряад совет литературын їндэһэ һуури табигшадай нэгэн. Зохёолнууд тухайнь тобшо мэдээн. Роман соо революциин урдахи буряад нийтэ зоной байдал їргэнсєр харуулагдаһаниинь. Зохёол соо зураглагдаһан ангинуудай олон янзын тїлєслэгшэнэрэй дїрэ. Цыремпилэй дїрэ. Буряад, ород ажалшадай дїрэнїїд. Эдэнэй їзэл бодолой хїгжэлтэ. Хэлэнэй уран аргууд. Авторай уранаар зохёон бэшэхэ шадабари. Литературна теори: литературын арадша ёһо.

XX зуун жэлэй 2-дохи хахадай буряад литература.

А. А. Бальбуров. Зэдэлээтэ зэбэнүүд. А. Бальбуровой зохёохы зам тухай мэдээн. “Зэдэлээтэ зэбэнүүд” гэһэн роман соо урданай байдал харуулһаниинь. Хасанга нютагай хүнүүдэй дүрэнүүдые дэлгэрэнгыгээр харуулһан тухай хөөрэлдэхэ (Ута Мархаас, Дагба, Мархансай ба бусад). Интеллигенциин түлөөлэгшэ Михаил Дорондоев (Ханта Дорондоев, Пилай ба бусад дүрэнүүд).

Ж. Балданжабон. Сэнхир хаданууд. Ж. Балданжабой намтар, зохёохы зам. “Сэнхир хаданууд” роман соо мїнєє їсын арадай байдал харуулагдаһаниинь. Юрын колхознигуудай мэргэжэл, оролдосотой ажал, һонор ухаае Даржаа ахайн дїрєєр харуулалга, залуу ажалшадай эдэбхитэ їсхэл, эршэ зориг (Хорло, Ыржэн, Балма). Ынэн ажал, нїхэдэй туһаламжа хїнэй зан абари һайжаруулжа шадаха хїсэн байһаниинь. (Аюурай дїрэ).

Ч. Цыдендамбаев. Холо ойрын тїрэлнүүд.

Д. З. Жалсараев. “Газар дэлхэйн дуунууд”. Д.З.Жалсаравай намтар ба зохёохы зам тухай мэдээн. “Газар дэлхэйн дуун” гэжэ гушан гурбан шүлэгтэй баглаа (цикл) соо Буряад оронойнгоо хубилалтануудые үргэнөөр (нютагайнгаа байгаалиин нюруу, үнгэ шарай, ажалай багажа (оньһон техникэ, гэрэй байдал, ажамидарал гэхэ мэтые) шүлэгэйнгөө дүрэ болгожо харуулһаниинь. Энэ циклэй шүлэгүүд соо публицистическэ үгын ба оньһон үгын байгуулгануудые хэрэглэһэниинь. Шүлэг соохи үндэр дээдэ бодол, уран аргууд.

Н.Г. Дамдинов. Мүшэтэ харгы. Шэлдэй зангийн дуун.

Д. А. Улзытуев. “Ая ганга”. «Шоно баатарай дуун». Д. А. Улзытуевай зохёохы зам тухай мэдээн. “Ая ганга” гэжэ арбан табан шүлэгтэй цикл соогоо буряад арадай шэнэ байдалаар, һайхан нютаг ороноороо сэдхэлээ хүдэлгэн, поэдэй омогорхожо байһаниинь. Арадай аман зохёолой шүлэг зохёолгодо нүлөөн тухай. Шүлэгшэ болоходоо, арадай аман зохёолһоо поэдэй һургаал абаһаниинь. Литературна теори: арадай аман зохёолой шүлэг зохёолгодо.

2. Календарно-тематическа түсэб

Буряад литература

10 класс

№	Литератураар үзэхэ программна материал	Темээр үгтэн эн саг	Болзор	ИКТ хэрэглэлгэ	Гэрэй даабари
1	Оролто хэшээл. XVIII-XIX зуун жэлнүүдэй түрэл буряад уран зохиолой бүридэлгэ	1			Шэнжэлхэн эрдэмтэд тухай реферат бэшэхэ Номой статьягаар сээжэ харюу бэлдэхэ
2	Оюун ухаанай зохиолнууд.Үльгэрэй далай. Бисачи хүбүүн тухай зүйл. Данжила гэжэ нэрэтэй гэрэй эзэн тухай зүйл.	1		Электронно ном “Уран үгын абдарһаа”	Түрэл буряад уран зохиол XVIII-XIX зуун жэлнүүдтэ бүрилдэжэ эхилхэдээ, ямар арадуудай соёл болбосорол дээрэ түшэглэхыень эшээ дээрэ гэршэлэгты. Энэ үеын гол жанрнуудые бэлдэгты.
3	Буряад түүхэ бэшэгүүд. В.Юмсунов. Хориин 11 эсэгийн уг изагуурай туужа. Д-Ж Ломбо-Цэрэнов. Сэлэнгын монгол-буряадуудай түүхэ. Ц.Сахаров. баргажанай буряадуудай түүхэ бэшэг.	1		Электронно ном “Уран үгын абдарһаа”	Өөрынгөө угай бэшэг тухай бэлдэхэ Буряад түүхэ бэшэгүүд тухай реферат бэлдэхэ.
4	XX зуун жэлэй эхин үеын түрэл буряад уран зохиол. Б.Б.Барадин “Доржо Банзаров тухай шүлэг”, “Ерэнсэй ехэ үбгэн”, “Сагай дүрбэн уларил”.	1			Д.Банзаровта зорюулһан шүлэг шэнжэлхэ, зохёожо туршаха.
5	XX зуун жэлэй1-дэхи хахадай түрэл буряад уран зохиол. Солбонэ Туяа. “Сэсэгтэ тала”, “Город”, “Сэсэг”, “Ангар”	1			Уран зохиолшын гол сэдэб тухай ханамжаараа хубаалдаха, зохиолой уран аргуудые, шэмэг үгэнүүдые тодорхойлогты.
6	Класһаа гадуур уншалга Б. Барадин “Ехэ удаган Абжаа” түүхын баримтанууд	1		Номой һан	Уншаһанаа дабтаха
7-9	Б.Б. Барадинай зохёохы болон эрдэм шэнжэлхэ ажал “Сэнгэ баабай”	3		“Сэнгэ баабай” рассказһаа хэһэг	Бэлигүүн толи зохиолһоо хэһэг дээрэ үндэһэлэн өөрын тобшолол гаргагты.
10	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Б.Барадин “Сэнгэ баабай” хөөрөөгөөр зохиолго бэшэлгэ.	1			Уншаһанаа дабтаха
11	Жамсо Тумунович Тумунов “Сэсэгмаа”	1			Сэсэгмаа басаганай хуби заяан, абари зан тухай эссе бэшэхэ

12-13	Намжил-Гармаевич Балдано “Энхэ-Булад баатар”	2			Энхэ –Булд баатар, Эрхэ-Мэргэн хоёрой дүрэнүүдэй контрастна сасуулгын жэшээнүүдые олохо, характеристикэ үгэхэ.
14	Класчаа гадуур уншалга. Лыгдэновай “Үншэн” гэхэн хөөрөө уншаха, гол бодолын элирүүлхэ	1		Номой һан	“Эхын һанаан үридөө гэдэгтэл... һанамжаяа бэшэхэ
15	Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үеын түрэл буряад уран зохёол.Дайнай үеын шүлэглэмэл уран зохёол. Ц. Зарбуев “Нарһан”. Д.Мадасон “Хабар”, “Алта мүнгэнһөө үнэтэй адха хара шорой ”	1			Агууехэ дайнда хабаадаһан түрэлхид тухай тодоруулха
16	Класчаа гадуур уншалга Б.Ябжановой “Хэрмэшэ”, Ж.Тумуновой “Талын бургэд” гэхэн зохёолнуудаар проектнэ хүдэлмэри хэхэ.	1			Уншаһанаа дабтаха
17	Дайнай үеын үргэлжэлһэн зохёол. Ж.Тумунов “Наранай орохо зүг тээшэ”(дайнай үеын дэбтэрнүүдһээ хэхэгүүд).	1			Уран зохиолшодойзохёол бэшэхэ мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ород классигуудай нүлөө
18	Дайнай үеын үргэлжэлһэн зохёол. Ц.Н.Номтоев “Сталинград шадарой агууехэ тулалдаан” (дайнай үеын дэбтэрнүүдһээ хэхэгүүд). Д.Д.Хилтухин “Солдадай ном”	1			Танай элинсэг эжынэр, эсэгэнэр Илilta шэрээлсэжэ, ямар хубитаяа оруулалсааб, жэшээ болгон дурадхагты.
19	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Эсэгэ Ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн тухай зохёолго бэшэхэ	1			Дабталга
20	Дайнай үеын зүжэглэмэл уран зохёол. Х.Намсараев “Тайшаагай ташуур”	1			Драма соохи һонирхуулһан эпизодоор зураг зураха
21	Дайнай үеын зүжэглэмэл уран зохёол. Х.Намсараев “Тайшаагай ташуур”	1			Түүхын дансануудые, сүлжээ холбоонһоо мэдээсэлнүүдые хэрэглэн, Хориин Степной Дүүмэ тухай проект хэхэ
22	Дайнай үеын зүжэглэмэл уран зохёол. Х.Намсараев “Тайшаагай ташуур”	1			Юумэн бүхэн ушартай, ушар бүхэн удхатай...гэхэн онһон үгын удхаар зохёолго бэшэхэ
23	Жамсо Тумунович Тумуновой уран һайханай юртэмсэ “Нойрһоо һэриһэн тала”	1			Жамсо Тумунович Тумуновой буряад литературы түүхэдэ оруулһан хуби тухай хөөрөө бэлдэхэ
24	Жамсо Тумунович Тумуновой уран һайханай юртэмсэ “Нойрһоо һэриһэн тала”	1			Роман соохи арад зоной ажабайдал зураглаха
25	Жамсо Тумунович Тумуновой уран һайханай юртэмсэ	1			Гол геройдо дэлгэрэнгы

	“Нойrhoo hэpиhэн тaлa”				тoдopxoйлoлтo үгэгтý.
26	Жамсо Тумунович Тумуновaй уpан хaйхaнaй юpтэмсэ “Нойrhoo hэpиhэн тaлa”	1			Буряад эхэнэрэй дүрэнүүдтэ дэлгэрэнгý тoдopxoйлoлтo үгэгтý.
27	Жамсо Тумунович Тумуновaй уpан хaйхaнaй юpтэмсэ “Нойrhoo hэpиhэн тaлa”	1			Тестын асуудалнуудта харюсаха
28	Х.Намсараевaй уpан хaйхaнaй юpтэмсэ. “Үүрэй толон”	1			Цыремпилэй сэдхэлэй хүгжэлтэ тодорүүлха, романай эхин-эсэс
29	Х.Намсараевaй уpан хaйхaнaй юpтэмсэ. “Үүрэй толон”2	1			Үгтэhэн схемээр геройнуудай холбоо харилсаа элирүүлэгтý
30	Х.Намсараевaй уpан хaйхaнaй юpтэмсэ. “Үүрэй толон”3	1			Романай хэhэгүүд дээрэ ангиин хүдэлмэридэ бэлдэхэ
31	Х.Намсараевaй уpан хaйхaнaй юpтэмсэ. “Үүрэй толон”4	1			Арадай ёho заншал зураглаһан хэhэг уншагтý
32	Х.Намсараевaй уpан хaйхaнaй юpтэмсэ. “Үүрэй толон”5	1			Басаганай нааданай ёho гуpимууд тухай хөөрөө бэлдэгтý
33-34	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Ж.Тумунов, Х.Намсараев хоёрой романуудые зэргэсүүлэн, зохёолго бэшэхэ.2	2		Номой һан	Ц.Сампиловaй Хори буряадуудай түрэ хурим, Талын дуран гэhэн зурагууд дээрэ үндэhэлжэ зохёолго бэшэхэ
	Уpан зохёол үзэлгэдэ	27 саг			
	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ	4			
	Класchaа гадуур уншалга	3			

	Литератураар үзэхэ программна материал	Темээр үгтэһэн саг	Болзо р	ИКТ хэрэглэл гэ	Гэрэй даабари
35	Ч.Цыдендамбаевай уран найханай юртэмсэ. «Түрэл нютагһаа холо»	1		Электронно ном «Номой һан»	Номой статьягаар ажал дүүргэхэ
36	«Түрэл нютагһаа холо». Оюутан нүхэд.	1			Оюутан нүхэдэй дэлгэрэнгы дүрэ тодорхойлолго
37	«Түрэл нютагһаа холо» Хэшэгтэ нагаса.	1			Хэшэгтэ нагасын дүрэ
38	«Түрэл нютагһаа холо» Таниин дүрэ.	1			
39	«Түрэл нютагһаа холо»Холын нютагта гансаардалга. Актова зал хүнхинэбэ.	1			Монгол эрдэм ухаанай хүгжэлтэдэ ямар эрдэмтэд хубитаяа оруулааб?
40	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ«Эрдэмэй зула-мүнхэ зула» Бурядай түрүүшын эрдэмтэн – проектнэ ажал	1			Проект ябуулалгын ажалнуудые дүүргэхэ
41	Ч.Цыдендамбаевай “Холо ойрын түрэлнүүд”	1		Номой һан	Номоор асуудалнуудта харюусалга
42	Ч.Цыдендамбаевай “Холо ойрын түрэлнүүд”	1			Романай хэһэгүүдые уншалга
43	Ч.Цыдендамбаевай “Холо ойрын түрэлнүүд”	1			Романай хэһэгүүдые уншалга
44	Ч.Цыдендамбаевай “Холо ойрын түрэлнүүд”	1			Роман соохи хото городой дүрэнүүдые элирүүлхэ
45	А. А.Бальбууровой уран найханай юртэмсэ. “Зэдэлээтэ зэбэнүүд”	1		Номой һан	Ганга эрьсын хажууда бүлэг уншаха, тэрээн соо байгаалиин үзэгдэл ямараар абтанаб гэхэн харюу бэлдэхэ
46	А. А.Бальбууровой уран найханай юртэмсэ. “Зэдэлээтэ зэбэнүүд”	1			Халюутын хүндэдэ.гэхэн хэһэг уншаха
47	А. А.Бальбууровой уран найханай юртэмсэ. “Зэдэлээтэ зэбэнүүд”	1			Зэмээ амсалга.гэхэн хэһэг уншаха
48	А. А.Бальбууровой уран найханай юртэмсэ. “Зэдэлээтэ зэбэнүүд”	1			Арад зоной түлөөлэгшэдэй дүрэнүүд юугээрээ адли байнаб.хоорондоо ямар илгаатайб.
49	А. А.Бальбууровой уран найханай юртэмсэ. “Зэдэлээтэ зэбэнүүд”5	1			Зохоол соохи буряад эхэнүүдэй дүрэнүүдые шэнжэлэгты.
50	А. А.Бальбууровой уран найханай юртэмсэ. “Зэдэлээтэ зэбэнүүд”	1			Роман соо харуулагдаһан буряад үндэһэтэнэй ёһо заншал. Абари зан тухай хөөрэгты.
51	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ	1			Бөө мүргэлэй заншалай зүйлнүүдые элирүүлэгты.

52	Ж.Б.Балданжабоной уран найханай юртэмсэ. “Сэнхир хаданууд”	1		Номой хан	Шэнэ парторг гэхэн бүлэг уншаха.
53	Бригадын түрүүшын алхам. Шэнэ парторг	1			Наһатайшуул ба залуушуул гэхэн асуудал ямараар харуулагданаб.
54	Үбгэн сукхалаа хүрэмэ .Үнэн сэхэ хөөрэлдөөн Үдэр бүхэн адли байдагүй. Бидэнэрыешье аха дүүнэр гэнэл.	1			Гол герой Даржаа үбгэнэй хуби заяан тухай хөөрөө бэлдэхэ
55	Хонишон-харуулшан гэшэ гү?	1			Буряад арадай заншалта ажал тухай хөрөө бэлдэгты
56 57	Ж.З.Жалсараевай уран найханай юртэмсэ. “Газар дэлхэйн дуунууд.”	2			Уран шүлэг сээжэлдэхэ
58	Класчаа гадуур уншалга Эб найрамдал сахиха тухай хөөрэлдөөн	1			Дабталга
59 60	Н.Г.Дамдиновай уран найханай юртэмсэ “Эсэгийн нэрэ”	2			Түүхын ямар асуудалнуудта зорюулагданаб гэхэн асуудалда бэшэмэл харюу бэлдэхэ
61	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ“Эсэгийн нэрэ” гэхэн поэмээр зохёолго бэшэхэ	1			Дабталга
62	“Шэлдэй зангийн дуун”	1			Энэ зохёл соохи болон буряадай түүхэ бэшэгүүд соо Шэлдэй зангийн дүрэ зэргэсүүлхэ
63	Класчаа гадуур уншалга Хори буряадай түүхэтэй танилсаха.	1			Уншанаанаа тобшолхо
64 - 65	Д.А.Улзытуевай уран найханай юртэмсэ “Ая ганга”, “Баруунай баруун эрьедэ”, “Захья”, Эхэ дэлхэйгээ түхэрэелүүлэн дуулааб	2			Шүлэгэй хэхэг сээжэлдэхэ Нэгэ шүлэгэй сэдэб тухай хөөрөө бэлдэхэ
66	Класчаа гадуур уншалга. “Захья” гэжэ шүлэгүүдтэй танилсаха	1			Уншанаанаа тодорхойло
67	Н.Ш.Нимбуевай уран найханай юртэмсэ “Шүдэрлэгдэхэн сахилгаан”.	1			Шүлэгэй шүүмжэлэл хэхэ
68	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ.Уншаад, үзөөд байхадаа...	1			
	Уран зохёол үзэлгэдэ	27 саг			
	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгэ	4			
	Класчаа гадуур уншалга	3			

5. X классай нурагшадай мэдэсэ шадабарин гол эрилтэнүүд

Нурагшад иимэнүүд юумэ мэдэхэ ёһотой:

— X класста шудалһан литературы асуудалнуудаар статьянуудай, хэлэһэн үгэнүүдэй гол шухала баримтануудые;

— литература соо харуулагдаһан арадай түүхэтэ замай шухала шатануудые;

— зохёол соо харуулагдаһан үе сагай онсо шэнжэ;

— X–XI классуудта шудалагдаһан уран зохёолшодой ажабайдалһаа ба зохёохы ажал ябуулгаһаа тон шухала мэдээсэлнүүдые; уран зохёолнуудай текстнүүдые;

— XI класста үзэгдэһэн зохёолнуудай сюжет, байгуулгын (композициин) онсо янза, гол үйлэдэгшэ нюурнуудай бодото түүхэдэ ба бүхы хүн түрэлтэндэ хабаатай типическэ удха шанартайзан абари (характер);

— уран зохёолой образ, литературна тип, арадша (народность), реализм, уран зохёолшын зохёон бэшэхэ маяг (найруулга) гэхэн ойлгосонуудай онсо шанар шэнжэ;

— үзэгдэһэн зохёолнуудай уран һайханай тусгаар онсо шэнжэнүүд;

— эпос, лирикэ, драма ба тэдэнэй жанрнууд.

Нурагшад иимэ юумэ шадаха зэргэтэй:

— зохёолнуудые гү, али тэдэнһээ хэлэгүүдые, мүн сээжэлдэһэнээ тодо уранаар уншажа;

— зохёолой гол зорилго элирүүлжэ;

— сюжетэй, байгуулгын (композициин) зүйлнүүдэй, образуудай гурим ба зураглан тобойлгожо харуулха хэлэнэй арга боломжонуудай үүргые тодорхойлжо;

— нэгэ гү, али хэдэн зохёолнуудай геройнуудые зэргэсүүлэн, зохёолой герой тухай хэлэжэ.

— уншаһан зохёолоор үгэһэн сэгнэлтээ баримталжа;

— уран зохёол тодо уранаар уншажа;

— өөрынгөө һанамжые аман ба бэшэмэл хэлэлгээр дамжуулха түсэб табижа;

— үзэһэн зохёолоор гү, али хэдэн зохёолнуудаар гол асуудалай шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой зохёолго (сочинени-бодомжолго), тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохёожо, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой зохёолго (сочинени-бодомжолго) зохёожо;

— литературы асуудалнуудаар бэшэһэн хүдэлмэрээр тезисүүдые ба конспектнүүдые табижа; нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн литературна темэдэ проект бэлдэжэ; рецензи бэшэжэ шадаха ёһотой.

6. Нуралсалай методическа хангалга:

- 1.«Буряад литература, учебник», Л.Ц.Халхарова, Ц.Б. Бадмацыренова, Улаан-Удэ 2020 «Бэлиг»
- 2.«Буряад литература, хрестомати», 10 класс Л.Ц.Халхарова, Ц.Б. Бадмацыренова, Улаан-Удэ 2020 «Бэлиг»
3. «Буряад хэлэн» электрон сахим ном.

Интернет онол арга:

- <http://www.edu.ru> – Федеральный портал «Российское образование».
- <http://www.edu03.ru/-Министерство> образования и науки РБ
- <http://www.buryadxelen.org>
- <http://www.nomoihan.org>
- <http://www.ict.edu.ru/> - Портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании».
- <http://www.Kpmo.iv-edu.ru/> – Сайт регионального комплексного проекта модернизации образования.
- <http://fcior.edu.ru/> - Федеральный центр информационно-образовательных ресурсов.
- <http://www.rikuo.ru/> – Сайт республиканского института кадров управления и образования.
- <http://www.fipi.ru/> – ФИПИ- Федеральный институт педагогических измерений.
- www.mon.gov.ru – Официальный сай Министерства образования и науки РФ.
- www.edu-all.ru – Справочно-информационный образовательный портал «Всеобуч»
- www.openclass.ru – Открытый класс.
- <http://school-sector.relarn.ru/> – Школьный сектор